

Fagetiske dilemmaer med klima-fokus

PSYC1202 - Profesjonsforberedende 1

Forslag fra Grønn Tråd arbeidsgruppe:

Grønn tråd-arbeidsgruppe har designet fire forslag til etiske dilemmaer med et grønt fokus som kan brukes, modifiseres og rulleres der det er aktuelt med etisk refleksjon med henhold til psykologrollen. Dette er for øyeblikket (V.2024) særlig relevant i faget PSYC1202. Eksemplene er laget for å passe med dette fagets pensum og er inspirert av etiske dilemmaer gitt i pensumboken Øvreeide 2013, for å sikre at de ikke blir for ulike den typen etiske vurderinger studentene lærer fra pensum i kurset.

Dilemma nr. 1 - Klima-angst og fagetikk

“Som psykolog blir du forespurt å delta i et oppdrag som psykologfaglig rådgiver for et kampanje med hensikt å motvirke klima-angst hos de ansatte i en stor bedrift som jobber med å utvinne fossil energi. Jobben innebærer å bruke din psykologfaglige kompetanse til å utforme et undervisningsopplegg som skal resultere i lave nivåer av stress og bekymring forårsaket av eventuelle tanker rundt klimaendringer blant de ansatte. Du står fritt til å velge metoder og innhold, så lenge dette målet oppnås.

Hva velger du å gjøre og er det etiske hensyn som taler for eller imot dette valget?”

Forklaring: Vi har tenkt at dette dilemmaet, inspirert løst fra eksempel 8 i Øvreeide 2013, S.57, kan føre til interessante drøftinger rundt flere aspekter ved en psykologs etiske forpliktelser. Det kan særlig føre til drøfting av etiske dimensjoner som konsekvensetikk (utilitarisme) vs. pliktetikk (forpliktelsen til å hjelpe som terapeut). Det vil også knytte seg til EPNP om ansvar, og det kan drøfte hva dette prinsippet krever.

Nr. 2 - Ung klimaaktivist og rissikohensyn

“En ung mann går til samtaler på en ungdomspsykiatrisk poliklinikk. Han får gode karakterer, men har vært opposisjonell på skolen og havnet i konflikt med både lærere og andre elever. Pasienten har hatt god nytte av samtalene med psykologen og forteller stadig mer åpent om sitt eget liv, tanker og overbevisninger. I en time kommer det fram at den unge mannen er medlem i et miljø av unge klimaaktivister som i hemmelighet gjennomfører til dels farlige og i grenseland ulovlige aksjoner. Da psykologen tar opp risikospørsmålet ved dette svarer gutten med å trekke frem statistikk om alvorlighetsgraden av klima-situasjonen og hisser seg opp over politikeres mangel på handlingsvilje og urettferdigheten det medfører for nye generasjoner. Psykologen anser det som at disse risikofulle aksjonene er noe gutten synes er engasjerende og meningsfullt, og at det er stor grunn til å tro at han vil fortsette med dette. Han vurderer å informere foreldrene, men bestemmer seg for å arbeide med å få klienten til å endre adferd.

Kan psykologen forsøke å stoppe gutten fra å gjennomføre sin risikofylte atferd, og har han rett til det? Et det etiske hensyn som taler for eller i mot denne avgjørelsen?”

Forklaring: Dette dilemmaet er inspirert av eksempel 30 i Øvreeide, 2013, s.137. Dilemmaet er tenkt å vekke mange av de samme etiske vurderingene som det originale eksempelet, men gir det en klima-kontekst. Dette er særlig spørsmål om konfidensialitet, hensyn til prinsippet om respekt og for prinsippet om ansvar som kan bli relevant i en drøfting. Selv om klima-spørsmålet i seg selv ikke utgjør kjernen i den etiske vurderingen kan det likevel tenkes at studentene vil trekke dette inn på interessante måter, f.eks, med tanke på fordommer hos psykologen og plikt-etikk mot konsekvensetikk.

Nr. 3 - Psykolog uttaler seg til media ved naturkatastrofe

“Flere biler blir tatt av et jordskred som har gått over en vei, forårsaket av store nedbørmengder. To er døde og flere reddes ut under svært vanskelige forhold. I nyhetssendingen under

redningsarbeidet blir det fokusert på de psykologiske konsekvensene av det som skjedde både for hjelpemannskapet og for dem det tok tid å redde.

En psykolog blir også intervjuet om saken. Hun presiserer at hun ikke kan uttale seg om hva som vil skje med personene det her gjelder, og redegjør faglig oppdatert om typiske psykiske lidelser og prosesser som kan komme i etterkant av hendelser som dette, og om hvilke behov det er for støtte...”

Forklaring: Dette eksempelet er inspirert av eksempel 52 i Øvreeide, 2013, s.179. Det etiske dilemmaet har i enda mindre grad enn de foregående klimahensyn som fokus for den etiske vurderingen, men har likevel et klima-aktuelt bakteppe. Dette er tross alt en situasjon som kan forekomme hyppigere i fremtiden og kan dermed være en relevant situasjon for studentene å trene seg på. Av etiske dimensjoner, er det særlig fagetiske vurderinger rundt prinsippet om ansvar som vil være relevant i drøftingen.

Nr. 4 - Klimaansvar og kompetanseutvikling.

“Som nyutdannet psykolog blir du ansatt som terapeut på en klinikk for spiseforstyrrelser i Oslo. Sjefen på arbeidsplassen tipser deg om et kurs om temaet som holdes av en av de ledende ekspertene på feltet. Dette holdes kun fysisk og krever at du reiser mange korte turer til USA i året som kommer, men sjefen på klinikken tilbyr å betale for dette kurset for alle nyansatte som ønsker å dra.

Bør du takke ja til denne muligheten, og er det etiske hensyn som veier for eller imot?”

Forklaring: Dette dilemmaet er ikke inspirert av Øvreeide, men tanken er å sette opp mot hverandre EPNP om Ansvar, der dette kan tolkes som et brudd på dette å ikke forsøke å promotere verdier som er til fellesskapets beste, men samtidig bryte med prinsippet om Kompetanse, da dette krever at man skal bestrebe seg på å holde høy faglig kompetanse.

